

Módszertani megújulás és szolgáltatásbővítés a megváltozott gyermekpopuláció igényeire reflektálva a Vakok Óvodájában

SZESZÁK SZILVIA

szeszak@vakisk.hu

ABSZTRAKT

Háttér és célok: A Vakok Óvodája több mint egy évszázados múltra tekint vissza. Az elmúlt évtizedekben azonban a beérkező gyermekek állapota egyre összetettebbé vált, megnövekedett a súlyos fokban, halmozottan sérültek száma. A speciális szükségletek figyelembevételével átalakult az intézmény tárgyi környezete, és bővültek a szolgáltatások. A további innovációs lehetőségek feltárásához szükségessé vált a partneri igények felmérése.

Módszer: Szülői és intézményi, dolgozói elégedettséget mérő kérdőíves kutatás, mely az óvodai szolgáltatásokra, a személyi és tárgyi feltételekre irányult.

Eredmények: A kérdőívek feldolgozásából kiderült, a válaszadók többsége elégedett volt az óvodában folyó szakmai munkával, különösen a terápiás szolgáltatások minőségével. Ugyanakkor a szülők részéről megfogalmazódott a terápiás lehetőségek körének bővítésére vonatkozó igény. A megkérdezettek hiányosságokat jeleztek az épület akadálymentessége és a játszótér felszereltsége tekintetében is. A szülők nagyra értékelték a fejlesztő szakemberek munkáját, de az információátadás minősége és rendszeressége tekintetében jelentős fejlesztési igény mutatkozik.

Következtetések: A kutatás rávilágított arra, hogy a Vakok Óvodája szakmailag felkészült a súlyos fokban, halmozottan sérült gyermekek ellátására, ugyanakkor a tárgyi infrastruktúra – különösen az akadálymentesítés – fejlesztése kulcsfontosságú a szolgáltatások színvonalának emeléséhez. A szülőkkel és munkatársakkal való folyamatos párbeszéd és együttműködés, valamint a stratégiai célok mentén történő innováció elengedhetetlen a jövőbeli fejlődéshez.

Kulcsszavak: megváltozott gyermekpopuláció, innovációs lehetőségek, akadálymentesítés, szolgáltatásbővítés

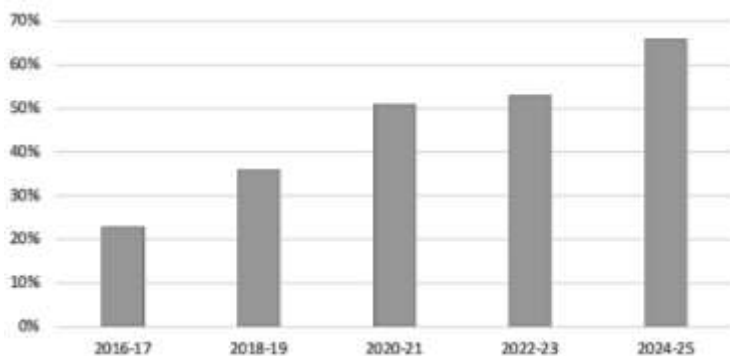
<https://doi.org/10.52092/gvosze.2025.3.21>

BEVEZETÉS

A látássérült gyermekek óvodai nevelésének több mint százéves hagyománya van Magyarországon. A Vakok Óvodája 1908. január 7-én kezdte meg működését a nagy intézményben, 15 gyermekkel, majd a növekvő igényekre reagálva 1912-ben adományokból új, önálló épületet kapott (Szöllősi, 2005). Az óvoda azóta is folyamatosan alkalmazkodik a változó társadalmi, egészségügyi és pedagógiai kihívásokhoz. Jelenleg hét, kis létszámú (5-6 fős) csoporttal működik, ahol a gyermekek nevelését és fejlesztését az állapotukhoz igazítva végzik.

Az utóbbi tíz évben jelentősen megnőtt a halmozottan, illetve súlyosan, halmozottan sérült gyermekek száma, akiknek ellátása újfajta szemléletet, komplex fejlesztést és interdiszciplináris együttműködést kíván.

1. ábra. Súlyos fokban, halmozottan sérült gyermekek száma (saját szerkesztés).

A látássérüléshez gyakran társul mozgássérülés, értelmi vagy hallássérülés, beszéd fogyatékoság, autizmus spektrumzavar vagy pszichés fejlődési probléma, valamint egyre gyakoribbak az evés- és alvás-problémák is (Szeszák, 2022). A gyermekek 77%-a súlyosan akadályozott a beszédben, így számukra a kommunikációfejlesztés csak alternatív és augmentatív kommunikációs (AAK) módszerekkel valósítható meg, például képi és tárgyjelekkel, kommunikátorokkal, valamint táblagépek és speciális szoftverek (pl. Verbalio, Edu-Kid) alkalmazásával (Árkossy, 2018).

A súlyosan, halmozottan sérült gyermekek fokozott egészségügyi ellátást is igényelnek. A pedagógusoktól ez kiemelkedő odafigyelést és együttműködést követel.

A szakmai munka teammunkára épül: látássérültek pedagógiájával foglalkozó gyógypedagógusok mellett szomatopedagógusok, konduktorok, gyógytornászok és logopédusok dolgoznak együtt. Minden csoport mellett mozgásfejlesztő szakember tevékenykedik.

A műemléki védelem alatt álló épület és az infrastrukturális korlátok mellett az intézmény igyekszik a lehető legkorszerűbb tárgyi feltételeket biztosítani. A gyermeklétszámnak megfelelően az óvodában jól felszerelt terápiás és csoportszobák állnak rendelkezésre. Az elmúlt években ezek a terek ergonomikusan lettek kialakítva, hogy a súlyosan, halmozottan sérült gyermekek igényeinek leginkább megfeleljenek. A játszóudvaron elérhető több nagymozgásos fejlesztő eszköz is (pl. hinta, csúszda, mászóka).

A gyermekek az óvodába szakértői bizottsági vélemény alapján kerülhetnek be, jellemzően otthonról, a korai fejlesztésből, vagy többségi óvodából. A nevelés-fejlesztés alapját minden esetben az egyéni fejlesztési terv (EFT) képezi, amely a komplex állapotfelmérés eredményeiből kiindulva meghatározza a gyermek számára kitűzött individuális célokat és a fejlesztési fókuszokat (Szabó, 2021). A fejlesztés egyéni és kiscsoportos formában valósul meg, miközben a célkitűzések érvényesülése a gyermek napi-rendjének minden elemére kiterjed.

Az intézmény fejlődése során a megújulás, az innovációs lehetőségek keresése folyamatosan jelen van. A látássérülés mellett megjelenő halmozott fogyatékoság új pedagógiai és terápiás válaszokat követel. A Vakok Óvodája az elmúlt években alkalmazkodott ezekhez a kihívásokhoz, ugyanakkor a szolgáltatások valódi hatékonyságának és eredményességének értékeléséhez elengedhetetlen a két legfontosabb partnerscsoport – a szülők és a dolgozók – visszajelzése.

A KUTATÁS MÓDSZERE ÉS A VIZSGÁLATI ESZKÖZ BEMUTATÁSA

Jelen vizsgálat célja, hogy átfogó képet kapjak a Vakok Óvodájában nyújtott fejlesztések és szolgáltatások színvonaláról, valamint a tárgyi környezet minőségéről a szülők és az intézmény dolgozói szemszögéből.

Két különböző, de tematikájában hasonló kérdőívet állítottam össze: egyet a szülők, egyet pedig a pedagógusok és pedagógiai munkát segítő munkatársak számára. Mindkét kérdőívet papíralapon osztottam ki, a válaszadás anonim módon történt.

A szülői kérdőívet 50 fő kapta meg, végül 26-an töltötték ki. A kérdések a gyermek óvodát megelőző fejlesztésére, óvodabajárási szokásaira, az óvodai fejlesztésekkel kapcsolatos szülői ismeretekre és elégedettségre irányultak. A kérdőív egyik legfontosabb része egy 12 tételes skálás kérdéssor volt, mely az óvodai szolgáltatások minőségét, a személyi és tárgyi feltételeket, valamint a szakmai tájékoztatást értékelte. A zárókérdések lehetőséget biztosítottak arra, hogy a szülők javaslatokat fogalmazzanak meg a tájékoztatás, a terápiás szolgáltatások bővítése, vagy egyéb fejlesztések kapcsán.

A dolgozói kérdőív 33 főhöz jutott el, amelyből 29 válasz érkezett vissza. A kitöltők különböző munkakörökben dolgoznak: látássérült szakos gyógypedagógusok, konduktorok, szomatopedagógusok, logopédusok, gyógytornászok, illetve asszisztensek. A kérdések egy része az általuk tartott egyéni és csoportos foglalkozások körére vonatkozott, figyelembe véve az eltérő szakképzettségek adta differenciáltságot. A dolgozói kérdőív szintén tartalmazott egy értékelőskálát, amely a fejlesztések hatékonyságát és a csoportszobák, terápiás helyiségek felszereltségét mérte. Emellett rákérdeztem arra is, hogy a dolgozók miként látják a szülők tájékoztatásának formáit, gyakoriságát, és lehetőséget adtam számukra is, hogy véleményt nyilvánítsanak az óvoda jelenlegi gyakorlatáról és továbblépési lehetőségeiről.

A vizsgálat módszertani megközelítése illeszkedik a terápiás hatékonyságvizsgálatok szempontrendszeréhez, amely szerint a szakmai aspektusok mellett a szülői észrevételek is fontos szerepet kapnak, hiszen a szülők sajátos nézőpontjukból képesek megítélni a gyermek fejlődését az otthoni és az intézményi környezetben. A hatásság szempontjából tehát nemcsak a pedagógiai vagy terápiás szakember véleménye meghatározó, hanem a szülői tapasztalatok is fontos információval szolgálnak (Bárdos, 2017).

Ezt a szemléletet támasztja alá Battistin és munkatársainak (2024) kutatása is, akik egy olasz korai intervenció programban vizsgálták látássérült gyermekek szüleinek elégedettségét tizenegy éven keresztül. A szülők kiemelkedően magasra értékelték a szakemberek támogatását, különösen az emberi hozzáállás, az empátia és a személyre szabott figyelem terén. A tanulmány rávilágít arra is, hogy a családcentrikus, hosszú távon stabil és érzékeny ellátás jelentősen erősítheti a szülők bizalmát és pozitív hozzáállását az intézményekhez.

A vizsgálat eredményei pedig alapul szolgálhatnak ahhoz, hogy a jövőben még célzottabb, szakmailag megalapozott fejlesztési gyakorlat valósuljon meg az óvodában.

EREDMÉNYEK

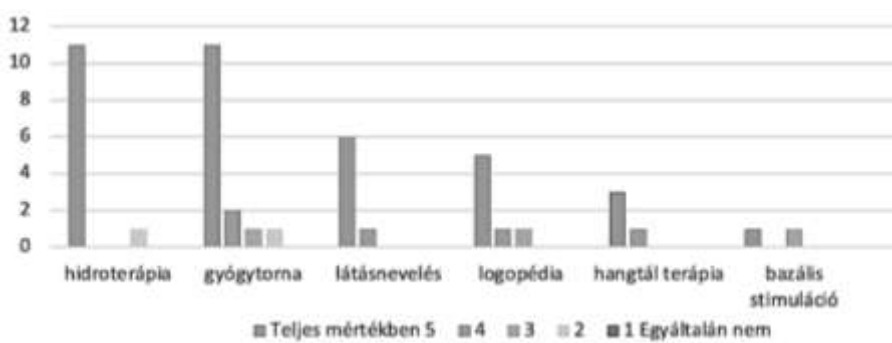
A *szülői kérdőív* válaszai alapján megállapítható, hogy a gyermekek többsége már az óvodai nevelés megkezdése előtt részesült korai fejlesztésben, így a családok nagy része már ekkor kapcsolatba került a gyógypedagógiai szolgáltatásokkal.

A rendszeres óvodába járás a válaszadók többségénél heti öt napban valósul meg, azonban a súlyosan, halmozottan sérült gyermekek esetében jellemzőek az egészségi állapotból adódó rendszeres hiányzások is.

A gyermekek fejlődése terén a szülők a legnagyobb előrelépést a kommunikáció és a szocializáció területén észlelték, ami különösen fontos visszajelzés az alternatív és augmentatív kommunikációs (AAK) módszerek alkalmazásának eredményességéről.

A csoportos tevékenységek közül a „köszönőkör”, valamint a zenei és relaxációs foglalkozások ismerete és értékelése volt a legkiemelkedőbb.

A szülői válaszok alapján az egyéni terápiák közül a hidroterápia, a gyógytorna és a látásnevelés emelkedett ki, ami arra utal, hogy ezek a fejlesztési formák jelenleg a leginkább hozzáférhetők és/vagy a leghatékonyabbnak tartottak.

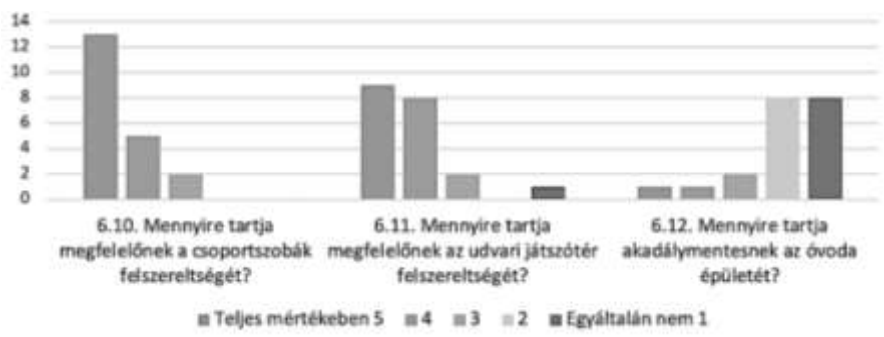
2. ábra. Szülők elégedettségi véleménye a terápiákról (saját szerkesztés).

Ugyanakkor a szülők részéről megfogalmazódott a terápiás lehetőségek körének bővítésére vonatkozó igény is.

Az óvoda munkatársainak (pedagógusok, asszisztensek, terápiás szakemberek) tevékenységét a szülők túlnyomó többsége pozitívan értékelte, külön kiemelve az empátikus, gyermekközpontú hozzáállást és a szakmai elhivatottságot.

A szülők 77%-a úgy nyilatkozott, hogy partnerként kezelik őket az óvodai fejlesztési folyamatban, azonban a válaszok alapján jól látható, hogy az információátadás minősége és rendszeressége tekintetében jelentős fejlesztési igény mutatkozik. A szülők közel fele javasolta a napi szintű visszajelzések bevezetését, különösen vizuális formában (pl. fényképek, rövid videók), hiszen a gyermekek jellemzően nem képesek verbálisan visszaadni az óvodai nap eseményeit.

A tárgyi környezettel kapcsolatban a legkritikusabb pont az intézmény akadálymentesítésének hiánya volt.

3. ábra. Szülők elégedettségi véleménye a tárgyi feltételekről (saját szerkesztés).

A válaszadók ezt nem csupán az épület szerkezeti jellemzői, hanem a közlekedési útvonalak, bejáratok és vizesblokkok hozzáférhetősége tekintetében is problémásnak ítélték. Emellett többen említették a terápiás eszközök és udvari játékok körének bővítését, mint fejlesztési lehetőséget.

A *dolgozói kérdőív* elemzése szintén megerősítette a terápiás tevékenységek fontosságát. A csoportos foglalkozások közül a „köszönőkör” és a „zene, relaxáció” gyakorlatilag minden válaszadó által megvalósított tevékenységként szerepelt, eredményességüket pedig kedvezően ítélték meg.

Az egyéni fejlesztések közül a mozgásterápiák (hidroterápia, gyógytorna), valamint a logopédia és az AAK-eszközökkel végzett kommunikációfejlesztés kapták a legpozitívabb visszajelzéseket. Ugyanakkor a bazális stimuláció és hangtálerápia hatékonyságát több válaszadó is kevésbé egyértelműen értékelte, jelezve, hogy ezek esetében további szakmai megerősítésre, esetleg célzott továbbképzésekre lenne szükség.

A dolgozók visszajelzései megerősítették, hogy a tárgyi feltételek – különösen az akadálymentesség és a terápiás helyiségek felszereltsége – terén komoly infrastrukturális kihívásokkal küzd az intézmény. Több pedagógus és asszisztens is jelezte, hogy a fejlesztések tárgyi környezete nem minden esetben tudja kielégíteni a gyermekek állapotából fakadó speciális szükségleteket.

A dolgozók is kiemelték a szülői kommunikáció fontosságát. Többen megerősítették, hogy a szülők részéről növekvő igény mutatkozik a rendszeres, akár napi szintű információátadásra, és a vizuális formák (képek, videók) alkalmazása egyre elterjedtebb és elvárt gyakorlat lenne.

KÖVETKEZTETÉSEK

Összességében a kutatás eredményei azt mutatják, hogy az óvodai nevelő-fejlesztő munka alapvetően pozitív megítélés alá esik mind a szülők, mind a dolgozók részéről. Ugyanakkor egyértelműen kirajzolódnak azok a területek, ahol további fejlesztések szükségesek: a szülőkkel való kommunikáció rendszerének megerősítése, a terápiás szolgáltatások bővítése (pl. evésterápia, állatasszisztált terápia), valamint az intézményi környezet akadálymentesítésének sürgető igénye. A visszajelzések összegzése fontos támpontként szolgálhat az óvoda stratégiai és szakmai megújulási folyamataiban, és hozzájárulhat a partneri elégedettség és a gyermekek optimális fejlődésének biztosításához.

IRODALOMJEGYZÉK

- Árkossy Zs. (2018). *Halmazottan sértült gyermek fejlesztési lehetőségei augmentatív és alternatív kommunikáció használatával*. [szakdolgozat]. Eötvös Loránd Tudományegyetem Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar.
- Battistin, T., Mercuriali, E., Borghini, C., Reffo, M. E., & Suppiej, A. (2024). *Parental Satisfaction with the Quality of Care in an Early Intervention Service for Children with Visual Impairment: A Retrospective Longitudinal Study*. *Children*, 11(2), 230. <https://doi.org/10.3390/children11020230>
- Bárdos O. (2017). A diagnosztikus rendszerek alkalmazása a klinikai gyógypedagógiában. A gyógypedagógiai terápia, mint habilitációs és rehabilitációs eljárás. Szakterület-specifikus (logopédiai) kérdések a diagnosztikus és terápiás gyakorlatban. *Studia Ignatiana* 9(1), 9–26. URL: http://epa.niif.hu/03900/03994/00010/pdf/EPA03994_studia_ignatiana_2017_009-026.pdf
- Szabó N. (2021). *Módszertani segédanyag súlyosan és halmazottan-sértült gyermekek gyógypedagógiai neveléséhez*. Kézirat. EFOP-316-16-2017-00037 Együtt-Tanulunk. URL: https://nebulokalocsa.edu.hu/images/docs/EFOP316/SHS_fejlesztese_Szabo_N.pdf Letöltve: 2025.07.08.
- Szeszák Sz. (2022). *Módszertani megújulás és szolgáltatás bővítés a megváltozott gyermekpopuláció igényeire reflektálva a Vakok Óvodájában*. Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem.
- Szöllősi F. (2005). *180 éves a magyarországi vakok oktatása. Igazgatói arcképvázlatok/1825-2005*. Vakok Óvodája, Általános Iskolája, Speciális Szakiskolája, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye, Diákotthona és Gyermekotthona.